

Izazovi u izvozu mlijeka i mliječnih proizvoda iz BiH u EU

Trenutna situacija

BiH nije u mogućnosti da izvozi većinu svojih proizvoda životinjskog porijekla na tržište Evropske unije jer još nije usvojila standarde EU u sektoru veterinarstva i sigurnosti hrane.

Pristupanje Hrvatske Evropskoj uniji 1. jula 2013. godine i, nakon toga, gubitak hrvatskog tržišta za proizvođače iz BiH naglasili su problem neusklađenosti sa standardima EU u sektoru veterinarstva i sigurnosti hrane. Po ispunjavanju standarda EU, proizvođači iz BiH bi mogli prodavati svoje proizvode ne samo u Hrvatskoj već i u svim državama članicama Evropske unije, što predstavlja tržište od preko 500 miliona potrošača.

Dodatne informacije

Da bi ispunila uslove za izvoz u EU, Bosna i Hercegovina treba da usvoji zakone kojima se reguliše ova oblast:

- Zakon o veterinarstvu
- Zakon o sigurnosti hrane
- Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

U izradi izmjena i dopuna zakonske regulative Evropska unija je pružila podršku putem instrumenta TAIEX (http://ec.europa.eu/enlargement/taieix/index_en.htm). Međutim, rok za njihovo usvajanje nije ispunjen i ti zakoni su interno stavljeni na čekanje.

Evropska unija je, tokom posljednjih 10 godina, investirala oko 19 miliona eura kako bi pomogla vlastima BiH da ispune uslove za izvoz u EU.

Kako bi se smanjio vremenski razmak do usvajanja ovih zakona, bh. vlasti su ponudile prelazno rješenje: *Protokol o uspostavljanju komandnog lanca kojim se zadovoljavaju uslovi za izvoz mlijeka i mliječnih proizvoda iz BiH u EU, u skladu s članom 4 Uredbe 605-2010* ('Protokol o mlijeku'). 'Protokol o mlijeku' je potpisan 26. septembra 2013. godine između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede. Cilj Protokola je uspostaviti jasan lanac komande i kontrole u procesu proizvodnje mliječnih proizvoda kako bi se omogućilo da BiH bude uvrštena na listu ovlaštenih izvoznika pasterizovanog mlijeka i tvrdog sira u EU. Ovaj Protokol još uvijek nije u potpunosti implementiran.

Da bi se BiH pomoglo da bude uvrštena kao država kojoj je dozvoljen izvoz u EU, Evropska unija je organizovala FVO misiju (Ured Evropske unije za hranu i veterinarstvo) http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm s ciljem ocjene praktične provedbe Protokola o mlijeku i procjene službenih kontrola proizvodnje i prerade mliječnih proizvoda namjenjenih za izvoz u EU.

Misija je izvršila procjenu u januaru 2014. godine i utvrdila da država još nije spremna da izvozi u EU te da je neophodno dodatno poboljšati kapacitete za provedbu službenih kontrola i osiguranje efikasne razmjene informacija unutar kontrolnog lanca.

Izveštaj FVO-a objavljen je u maju 2014. godine a BiH je na njegove preporuke odgovorila Akcionim planom u junu iste godine.

Nacrt izvještaja i odgovor BiH dostupni su na web stranici DG SANCO-a:

http://ec.europa.eu/food/fvo/ir_search_en.cfm

Nakon negativnih komentara od strane FVO-a, BiH je, krajem augusta 2014., pripremila drugi, revidirani Akcioni plan. U odgovoru FVO-a od 18. novembra 2014. navodi se da, iako će aktivnosti koje je BiH predložila u velikoj mjeri poboljšati postojeće sisteme kontrole, one ne daju potpuno zadovoljavajuće garancije u pogledu pet od šest preporuka.

'Zeleno svjetlo' za izvoz u EU će zavisi od toga koliko brzo će bh. vlasti provesti Akcioni plan, kada on bude usvojen. FVO će obaviti naknadnu misiju tek kada dobije čvrsta uvjerenja da se Akcioni plan u potpunosti implementira. Kako sada stvari stoje, sljedeća misija FVO-a vezano za mljekarstvo može se očekivati za oko godinu dana. U slučaju da ta naknadna misija ustanovi neke dodatne slabosti, proces se može još više produžiti. Time bi se produžila i šteta nanesena sektoru poljoprivrede/proizvodnje mlijeka i mliječnih proizvoda u BiH. Evropska unija je već odredila luku Ploče za izvoz proizvoda životinjskog porijekla u treće zemlje, koji nisu usklađeni sa standardima EU.

Kako dalje

U interesu postizanja efikasnog rješenja za trenutnu nemogućnost BiH da izvozi robe životinjskog porijekla u EU, te kako bi se riješili problemi s kojima se suočavaju proizvođači mliječnih proizvoda u zemlji, vlasti BiH trebaju hitno implementirati preporuke EU Ureda za hranu i veterinarstvo iz januara 2014., te tako stvoriti izgleda da se zemlji u skoroj budućnosti dozvoli izvoz njenih proizvoda u EU.

Ako se ostvari napredak, najbolji interesi i zaštita zdravlja potrošača u BiH bili bi osigurani – ne primjenjuju se isti standardi za mlijeko koje se izvozi u treće zemlje i za mlijeko koje se plasira na tržište BiH, a koje je lošijeg kvaliteta.

BiH trenutno u Evropsku uniju izvozi ribu, med i šećer. Očekuje se da će u 2015. godini krompir ući u grupu proizvoda koji se mogu izvoziti u EU, pod uslovom da ispunjava date uslove.

Izazovi u izvozu mlijeka i mliječnih proizvoda iz BiH u EU

Sažetak komentara FVO-a od 18. novembra 2014. godine na Akcioni plan koji su bh. vlasti podnijele 27. augusta 2014. u cilju provedbe preporuka koje je Evropska unija dala nakon misije u januaru 2014:

1

Po pitanju *redovnih službenih kontrola*: Iako se razvoj kapaciteta za kontrolu pozitivno ocjenjuje i, iako on ima potencijal da donese poboljšanje u redovnim službenim sistemima kontrole, **time se ne ispunjavaju svi aspekti ove preporuke** (npr. procjenom koju je obavio FVO utvrđeno je da lokalni nadležni organi nisu obavezni da slijede preporuke, instrukcije i smjernice koje je izdao Ured za veterinarstvo BiH ili entitetski nadležni organi; postojeći sistem ne osigurava poduzimanje korektivnih ili naknadnih aktivnosti kada se utvrde neusklađenosti; što se tiče kapaciteta kontrole, nisu date garancije o tome kada će novi kontrolni kapacitet biti u potpunosti operativan);

2

Po pitanju *dostatnog znanja uposlenih* koji su uključeni u kontrole i certificiranje: plan i kursevi u okviru obuke koja je već provedena ispunjavaju ovu preporuku **na zadovoljavajući način**;

3

Po pitanju uspostavljanja *dokumentovanih procedura kontrole* za službene kontrole u objektima za proizvodnju i preradu mlijeka i mliječnih proizvoda: ovo **može biti na zadovoljavajućem nivou** uz dalje pojašnjenje i kada bude izdat pojašnjen/korigovan plan obuke, koji je podnesen kao odgovor na preporuku broj 2 uz (pregledanu) instrukciju. Certificacija: provjera izvoza **još uvijek nepotpuna** ako veterinarski inspektor samo vrši identifikacijsku provjeru i provjeru autentičnosti certifikata a ne tačnosti sadržaja dokumentacije. Osim provjere postojanja dokumentacije unutar kontrolne liste za vršenje službenih kontrola treba dodati i verifikaciju informacija u dokumentima;

4

Po pitanju *odobravanja da se objekti u sektoru mlijeka i ljekarstva uvrste za izvoz u EU*, zajedno sa mljekarama koje sakupljaju sirovo mlijeko (Uredba (EU) Br. 854/2004, o ispunjavanju zahtjeva u poslovanju u vezi s uzgojem živih životinja, proizvodnjom, tretmanom, preradom i skladištenjem proizvoda životinjskog porijekla, u svrhu izvoza na tržište Evropske unije): ova preporuka **bi mogla biti ispunjena ako** se obavi detaljna verifikacija tražene dokumentacije, kao što je precizirano pod tačkom 3 gore;

5

Po pitanju osiguranja *inspekcije objekata za proizvodnju mlijeka*, koja se vrši u skladu sa modelom certifikata koji je usklađen sa standardima EU (određen u skladu s Uredbom 605/2010 o službenim kontrolama), te po pitanju *kvaliteta sirovog mlijeka* koje se koristi za proizvodnju mliječnih proizvoda, koji treba da ispunjava zahtjeve sadržane u spomenutom certifikatu: iako će **provedba predložene aktivnosti uveliko ojačati** sistem kontrole, **određen broj pitanja ostaje neriješen** ili ih je potrebno pojasniti.

6

Po pitanju osiguranja *principa certifikacije*, jednakih onima koja su utvrđena Direktivom Vijeća Br. 96/93/EC (kontrola/veterinarska certifikacija *zdravstvenog statusa* životinja i pošiljki životinjskog porijekla u domaćem i međunarodnom prometu, kao što se zahtijeva pomenutom Direktivom): **Implementacija plana obuke** (u tački 1), službena kontrola (odgovor na preporuku 1) te instrukcija u pogledu **procedura certificiranja izvoza** za pošiljke mlijeka i mliječnih proizvoda **bi zajedno trebali donijeti poboljšanje** u pogledu pouzdanosti sistema certifikacije. Međutim, jedan broj važnih elemenata gore navedene Direktive još nije uključen.